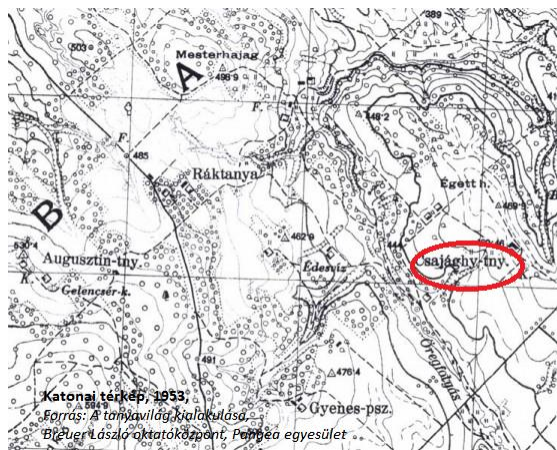

Csajági Dezső

1919. január 17-én születtem Pápán, egy szorgos földműves család harmadik fiúgyermekéként. Négyen voltunk testvérek. Telente a városban éltünk, de tavasszal kiköltöztünk a Bakonyba. Hárságyon műveltük a hegyek körüli földeket, az erdőt, gyerekként hintáztunk az iszalagon, szívtuk a hársfavirág mézédés, gyógyító illatát, csodáltuk a magas sima gyertyánfák törzsét. A térképeken még a '70-es években létezett a Csajághy-tanya. A terület Szentgálhoz tartozik, ahonnan családunk ered.

Hosszú életű géneket örököltem. Apánk - Csajághy Lajos - magas, erős ember volt, kiválóan értett az oltásokhoz. Sokszor hozott „madárláttá” gyümölcsöt, azaz vadba, főleg szilvába oltott körtét, almát, barackot. Tőle kaptam a természet szeretetét és tiszteletét. 86 éves volt, amikor eltávozott, 1969-ben. Édesanyám – Gyenese Mária – alacsony, energikus asszony volt, aki szeretett olvasni. Házasságakor kikötötte, hogy a gyerekek tanuljanak. Valószínűleg

tőle kaptam a könyv szeretetét és a gyorsan olvasás képességét – ez fontos, amikor sokat és jól kell tanulni és hát ugye a jó pap holtig tanul. „Ides”, ahogy magunk között neveztük, 97 éves korában halt meg, 1989-ben.

Az idősebbik bátyám, Lajos, apánktól megtanulta az oltás mesterségét. Nemrég ültünk egy szentgáli barackfa alatt, még ő oltotta jó 40 évvel ezelőtt és a mai napig bőven terem. Lajos viszonylag fiatalon, '79-ben halt meg, amúgy apánkra ütött, csak erősebb volt, olyan, mint a vas. Mélyfúróként dolgozott, szerte az országban, kéthetente látta anyámat és a húgát. Az így szerzett pénzből tudott Herenden házat venni, húgom ma is abban él, bár jelentősen ki lett azóta bővítve.

Másik bátyám, Károly fizikailag hozzám hasonló, gyengébb csontú ember volt, de szívós. Ő 91 éves korában halt meg,

Szentgálon. A veszprémi tejiparban dolgozott. A családja azóta is Szentgálon és Veszprémben él.

Húgom, Jolán szorosan a nyomomban van, 99 éves lesz nemsokára. Ő több cégnél volt gépíró, a devecseri téglagyár volt az utolsó munkahelye.

Szerettünk Hárságyon lakni, a zord idő ellenére, az évi átlaghőmérséklet 8 C° fok körüli. Néha csapdát raktunk, a bátyáimnak puska is volt a kezében. Tizenévesként magam is kipróbáltam, de rosszul találtam el az őzt, a földre zuhant. Odamentem, láttam, hogy a szerencsétlen állatnak potyognak a könnyei, attól kezdve én nem vettem fegyvert a kezembe soha többet. Apám és bátyáim ügyesebbek voltak ebben.

Messze volt az iskola, de én szerettem oda járni. A testvéreimnek nem ment ennyire jól, vagy talán a szüleim voltak velük türelmetlenebbek, már nem tudom.

Pápán jártunk iskolába. Édesanyám testvére Kovács Sándorhoz ment feleségül, abból a családból számos lelkész került ki, Sándor bácsi, Hajnalka, vagy a mostani szentgáli lelkész is, Kovács Botond. Tavaly végig is számláltuk a famíliát Botonddal, amikor végre össze tudtunk találkozni.

Pápa akkor jelentős mezővárosi központnak számított, a református teológia híre pedig messze túlnőtte ezt a keretet. A Gyenese nevet a helyi reformátusság megbecsülte, annak idején a család 2 ökor árával járult hozzá a templomépítéshez. A Csajágiak is mind reformátusok voltak. Ez is egy örökség, ha nem is genetikai, Isten ígéje mindenki számára elérhető és keresnünk is kell őt, hiszen Ő is keres minket.

A Biblia otthon, ha nem is naponta, de hetente biztosan közös, hangos felolvasásra került. Ma ilyen régi amerikai filmekben lehet látni, de nekünk teljesen természetes volt, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Isten szavával is. Sőt, ha a városban a nagyszülők nem tudtak eljönni a templomba, akkor mindig kikérdezték a textust és a részleteket. Az életre való felkészülés részének, oktatásnak tartották. Persze ez is nyomot hagyott bennem.

Nagy hatással volt rám még középiskolásként Medgyasszay Vince püspöki beiktatása 1935-ben, ami hatalmas ünnepség volt Pápán; mint refs diákok aktívan részt vettünk a szervezésben.

Szerettem volna továbbtanulni. Harmadik fiúként és valljuk be, fizikailag gyengébbként nagy gazdálkodó nem válhatott belőlem, így a jogi és a lelkészi pálya felé tekintgettem. De tudtam, valami egyéb dologra is szükség lesz. Például a nyelvtudásra és nekem jól mentek a nyelvek. A holland minta lebegett előttem, mivel példaképeim, a nagy magyar reformátorok zöme is Hollandiában pallérozódott, mielőtt hazatértek volna Magyarországra.

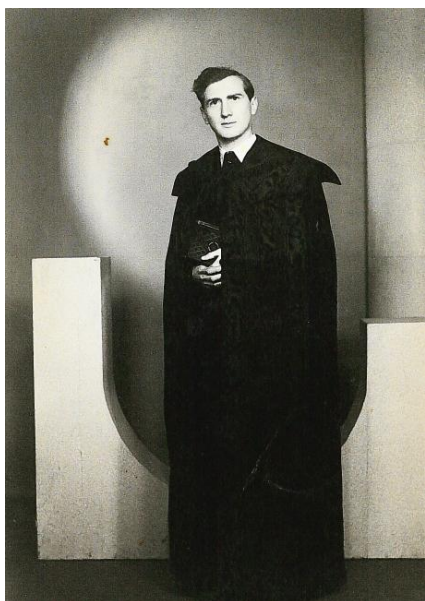
De közbeszólt a világpolitika és a gazdasági válság. A pápai házat elvesztettük. Először még kiadtuk bérbe, de aztán kénytelenek voltunk eladni és végleg a tanyára kellett költöznünk. Az iskolai holland

óráknak is nagyon hamar vége lett, hiszen az évszázados múltra visszatekintő református ösztöndíjak zöme alapítvány jellegű volt, amit kötvényekbe, hadikölcsönökbe fektettek, azaz minden elúszott. Már nem volt reális a holland „stipendium”. Így maradtak az állami ösztöndíjak. Ezért a finn nyelvet választottam.

A '20-as években irodalmilag Képes Géza által felfedezett és divatba hozott Skandinávia egyik izgalmas állama volt a velem szinte egyidős Finnország. Tetszett, hogy ez a kis állam képes volt túlélni és nyelvét megőrizni előbb a svéd, majd később az orosz uralom alatt is és hosszú, szívós munkával kivívták a függetlenségüket. Az evangélikus egyház talált feljünk először utat, ők nyomtattak nyelvkönyvet. Egy ilyen kaptam én is; Zongor Endre készítette, aki Pápán evangélikus segédlelkész volt és tanított a középiskolában. Lelkes tanítványként a nyári szünetben a legeltetések, könnyebb munkák közben szinte le sem tettem a könyvet, így év elején már biztos alapokkal kezdhettem az újabb szinteket meghódítani.

A lelkészi pályát azért választottam végül, mert a biblia tanulmányozása során többször úgy éreztem, ez az igeszakasz pont nekem szól. Micsoda elhívás, vigasztalás, mekkora erő árad ezekből a szavakból ma is, többezer év után! És persze Kovács Sándort is sűrűn hallottam, hogyan hirdeti az Igét. Szerettem volna ezt az érzést, ezt az energiát másnak is átadni, így hát beiratkoztam a református teológiára. Sándor bácsiról még megjegyzem, hogy 1945-ben önként beállt az orosz fogságba hurcolt magyarok közé, amikor megtudta, hogy nincs közöttük lelkész. Isten megsegítette, egy év múlva hazajöhetett.

A teológiát 1942-ben végeztem el, lassan 77 éve!

Lelkészavatás 1942, Pápa

Gránitdiploma, 2017, Pápa

A finn nyelvet nem hagytam abba, igyekeztem világi és teológiai vonatkozású könyveket is olvasni, amint olyan szintre jutottam. Amikor a Hét testvér került a kezembe - a finnek nemzeti könyve - kissé a magunk életét láttam leírva, egy család a tanyán, ahogy a megélhetésért küzd, saját démonaival, emberi esendőségével birkózik, majd a tanulás és az evangélium segítségével egyre magasabbra, emberileg egyre többre jut.

1943-ban sikerült ösztöndíjat szerezni Helsinkibe. Előtte alig jártam Veszprémnél nagyobb városban, egyszer vagy kétszer Budapesten a vízumot kellett intézni és az ösztöndíjjal kapcsolatos ügyeket. Meglepett, hogy Helsinki főváros léte mennyivel szerényebb, mint Budapest. De ne felejtjük el, hogy talán az egyetlen állam volt, amely állhatatosan végig törlesztette az I. világháború utáni jóvátételt, majd utána közvetlenül honvédő háborút kellett vívniuk a Szovjetunióval, amiben vereséget szenvedtek. Amit nagyon jólesett látni, az az emberek becsületessége, egyenessége, megbízhatósága.

Tampere 1943

Magyart és teológiát tanítottam a tamperei népfőiskolán, ugyanis igyekeztem az egyházi körökbe is bejutni. A finnek annak idején ügyesen kitalálták, hogyan népszerűsítsék hazájukat, a világ minden tájáról levelező társakat kerestek, a hozzájuk látogató cserediákok, egyetemisták mellé pedig kijelöltek egy mentort, aki támogatta az illetőt apró-cseprő ügyekben. Az én mentoromat Kyllikinek hívták, fiatal, tehetséges nő volt. Hozzáment egy közigazdászhoz, aki később aztán Finnország pénzügyminisztere lett. 1964-ben például Inotán meglátogattak autójukkal, az egész falu és persze a mi meglepetésünkre.

*A finn ex-pénzügyminiszter Volvója az inotai parókián,
1964*

1944-ben már őrséget is kellett adnom, más finn, amerikai, holland fiatalokkal együtt. Helsinkiben, bombariadók voltak, egy gránát közel járt hozzám, de csak a köpenyem bánta, én megúsztam sérülés

nélkül. Pár éve egy finn barátomtól kaptam egy könyvet, egy ottani író emlékiratában emlékezik vissza erre az éjszakára, és hogy egy magyar volt a társa. Nos, a barátom felismerte a történetet és elküldte nekem a teljes könyvet.

Raymund T. Harno barátom amerikai állampolgár volt és vele is Finnországban ismerkedtem meg. Makacs tüdőgyulladását a tanyáról hozott szárított hársfalevél teával gyógyítottuk ki. Szórványosan utána is írogattunk egymásnak, majd egyszer váratlanul 1972-ben meglátogatott. Utána persze magyarázkodhattam a megbízott nyomozótisztnek, mit keres egy amerikai Inotán.

Ahogy magyar nyelvet tanítottam, megismerkedtem egy szép finn leánnyal. Fialok voltunk, már eljegyzésben gondolkodtunk, amikor vissza kellett jönnöm Magyarországra. Utána még leveleztünk, de sosem láttam többet, én nem kaptam útlevelet, őt pedig én óvtam attól, hogy 1945-ben, majd rá egy évre Magyarországra jöjjön. Ha nem is tudtam mi fog következni, az azért már abban az időben látszott, hogy a szovjet hatalom és magyarországi segítői az egyházi életet nem fogják sem támogatni, majd később szinte tűrni sem.

1944-ben tehát hazajöttem, a háborús Németországon keresztül. Éjszaka, elsötétített vonatokon utaztunk. Nem tudtam, mikor, hol lesz csatlakozás, vajon lesz-e egyáltalán? Amikor a hamburgi pályaudvart bombázták, minden csomagom odaveszett, csak ami rajtam volt, az maradt. De Isten segítségével hazaértem.

1944 őszén munkába álltam, mint segédlelkész először Alsóórsön, majd Sáregresen, aztán Székesfehérvárott, a Szárazréten. Legendásan hideg volt 1944 tele. Reggelre mindig befagyott a lavórban hagyott víz az öreg, huzatos lelkészlakásban. És jöttek a bombázók, remegett a föld is, amikor a gépek közeledtek. Egy nap ügyeket kellett intézennem és úgy döntöttem, nem maradok a városban, inkább kimegyek Sáregresre. Másnap, amikor visszavonatoztam, láttam, hogy a parókia helyén nagy lyuk tátong, az éjjeli bombázó kötelék a szárazréti paplakot találta telibe. Isten megóvta az életemet.

Nem volt szolgálati helyiség, a rossz víztől legyengült, éhező-fázó szervezetem hastífuszt kapott, elindultam hazafelé. Különböző vonatokkal eljutottam Herendig, majd onnan lázasan felvonszoltam magam a tanyához. Édesanyám hetekig ápolt, amíg kigyógyított. Ráadásul Karcsi testvérem szabadságra hazaérkezett a frontról, de azt mondta, semmi pénzért nem megy vissza. Bújtatni kellett,

felváltva hordtuk neki az erdőbe az ételt, ügyelve, hogy ne maradjon nyom. Jó 30 évvel ezelőtt megpróbáltam az elásott puskáját megkeresni, de nem sikerült.

Az ostrom minket a tanyán ért, kivezették az egész családot a pajta elé, ráadásul én szőke fiatalember voltam, könnyen rám lehetett fogni, hogy német katona vagyok. Felsorakozott az osztag, az mentett meg bennünket, hogy aztán az egyik orosz káromkodva földre hajította a puskáját, talán elege volt a védtelen emberek kivégzéséből. Az Isten velünk volt azon a napon. Azon a napon is.

Amikor újra szolgálatra jelentkeztem Pápán, '45-ben, megkaptam a püspöki titkári állást. Ezt főleg a gyorsírnai tudásomnak köszönhettem a külföldi tapasztalat mellett. Az egész ország hatalmas lendületben volt! Újjá kellett építeni az országot, a hitet a vesztes háború után. Lelkesek voltunk mindannyian, bíztunk a jövőben. Ugyanakkor óvatosak voltunk, és mint kiderült, jó okkal.

Ebben az időben nősültem meg, 1948-ban. Feleségemet, a hajmáskéri Zergi Irént a Nátusban ismertem meg. Őt a „klerikális reakcióval fenntartott kapcsolata” (ez voltam én) és a helytelen világnézeti magatartása miatt (nem az előre megbeszéltek szerint szavazott a „titkos” választáson) közvetlenül a végzés előtt eltanácsolták a tanítóképzőből. Az esküvő után albérletben laktunk Pápán kilenc évig.

Három gyermekünk született, Réka és Lia (Julianna) még Pápán, Dezső fiam pedig a későbbi állomáshelyen, Inotán.

Püspöki titkárként számos nagyszerű élményem volt, pl. Barth Károly látogatása Magyarországon, amikor Pápára is eljött. És olyan is volt, hogy meg tudtam valakinek az állását menteni pl. Kántor Gyula, de máskor volt, akiét nem sikerült. Győri Elemér püspök egyik este telefont kapott, hogy Ólé Sándor pápai lelkészt (az egyik legnagyobb hatású hitszónokot) vegye rá a nyugdíjba vonulásra „testi épségének megóvása érdekében”. Máig nem tudom, hogy a fenyegetés a püspök úrnak vagy Sándor bácsinak szólt (valószínűleg mindkettőjüknek), de az üzenet átadásának kényes feladata nekem jutott. Tudom, hogy a pápai gyülekezetben volt olyan vélekedés, hogy személyesen miattam kellett Ólé Sándornak nyugdíjba vonulnia, ezt visszautasítom. Nem tudom, élnek-e még ezek a hangok, de kötelességem volt az igazat elmondani ezzel kapcsolatban.

Mint püspöki titkár jópár alkalommal kellett az egész egyházmegyében, sőt egyházkerületben helyettesítéseket megoldanom, így alaposan megismertem a területünket. Láttam, mennyi a tennivaló, mennyire kevés az erőnk. Egyedül Istenben bízhattunk, ugyanis a nyomás egyre nagyobb lett rajtunk. Adatokat kért az Egyházügyi Hivatal. Amiket lehetett, megadtam, de aztán egyre több alkalommal követeltek politikai jellegű információt, amiket jól-rosszul érvelve nem teljesítettem. Így aztán magam is a politikailag megbízhatatlan kategóriába kerültem, nem maradhattam Pápán. A családi tanya is elúszott, jobban mondván testvéreim nem tudták teljesíteni az irreálisan magas beszolgáltatási kötelezettségeket. Hogy ne kerüljenek börtönbe emiatt és dolgozhassanak, felajánlották az államnak a tanyát és a földet, így nem kerültek kitelepítésre. Onnantól fogva csak kirándulóként és kívülről nézhettük egykori otthonunkat, a tanyát, a hozzá vezető, kétoldalt sűrű szederbokokkal belepert úton ballagva, de ez mindig keserű látogatás volt, lassan el is hagytuk.

1954-ben kineveztek Inotára lelkésznek. Az állást egy év után sikerült elfoglalni, addig a parókián lakott a párttitkár. A kommunisták számos alkalommal költöztették társbérletbe funkcionáriusaikat egyházi tulajdonú épületekbe a miheztartás végett. A feleségem nagyon félt tőle, hiszen akkor már két kisgyerekünk volt és amikor a párttitkár berúgott, a szemük láttára pisztollyal hadonászott és fenyegetőzött. Gondolják el, milyen volt ilyen körülmények között élni, bízni, hogy egyszer csak szebb és jobb lesz és Isten országa el fog jönni.

Inota, református parókia, 1960

Sok volt itt is a munka. Be kellett keríteni a temetőt, a parókiára kapu került, tisztességesen újra kellett temetni a csatában elesett katonákat, és 1962-ben már arra is lett pénz, hogy felújíthassuk a templomot (a torony és a földém belövést kapott 1945-ben). Az Isten adott elég erőt és munkáskezet is. Lassan megbarátkoztak velünk. Kemény kis bányászfalu volt ez, Inotát 1951-ben csatolták adminisztrációs okok miatt Veszprém megyéhez, hogy az alumínium kohót a várpalotai bányák szenével táplálkozó szintén inotai hőerőmű lássa el villanyárammal.

Inota látkép, 1957

Eleinte sokan jártak hittanra is. Sikerült megígértetnem a református családdal, hogy konfirmálni fog a gyermek, követi a család hagyományait. De volt úgy, hogy a párttitkár (ez már egy másik) utánam lépett be az ajtón és feltette a kérdést, asszonyom, ezek szerint azt akarja, hogy holnap a férje az S2-re kerüljön? Ez egy hírhedten balesetveszélyes bánya volt, hirtelen nem is tudom megmondani, hány derék bányász vesztette életét, amíg ott szolgáltam. Így fenyegették, kényszerítették a falut arra, hogy sorvadjon a hitélet. S aki fiatalon nem ismerkedik meg Isten igéjével, azt később már nehezebb az Ő tanításához hajlítani. A gyerekeket pedig az iskolában hétfőnként kérdezték, "Ki volt vasárnap templomban? Álljon föl!" Ez még a '70-es években is megtörtént.

Konfirmáció 1960-as évek, Inota

1956-ban felvonultunk, Veszprémben, ünnepélyesen leváltottuk a püspököt, aztán persze minden visszarendeződött, sőt. Inotát az események inkább disszidálási szempontból érintették, számosan elhagyták a falut, volt, akit nekem kellett később igazolni a külföldi egyház megkeresésére, hogy az illető valóban a református egyházhoz tartozik. Amikor az oroszok bevonultak, másnap reggel egy kézzel vontatható kerek géppuskát találtam a parókia udvarán. Fogtam, leadtam, nekem

valószínűleg elhitték, hogy valóban nem tudom, honnan származik. Annyit még megjegyzek, hogy 1968-ban a megyei lelkészi közgyűlésen, mint jegyző, utolsó napirendi pontként azt indítványoztam, hogy tartsunk 1 perces néma szünetet három, 10 évvel korábban elhunyt lelkésztársunk emlékére. Nem tettem hozzá, hogy 1956 miatt végezték ki őket, szerencsére senki sem firtatta.

Még mindig élvezettel fordítgattam. Az '50-es években a svájci Lüthi beszédeiből is ültettem át magyarra. Friedrich Dürrenmatt is megemlíti ezt a nagyhatású prédikátort az Ígélet c. novellás kötetében.

Inotán az egyik legnagyobb vállalkozás a templomfelújítás volt, 1962-ben. Ehhez egyházi segítséget is kaptunk, de főleg a gyülekezet pénz és élőmunka adománya tette lehetővé, részletesen írtam róla az „Inotai református egyház történetében”.

Ha visszagondolok, fárasztó, áldozatos, de szép munkát végeztünk a gyülekezettel. Éveken át voltak olyan őszi-téli esték, amikor a gyülekezet nőtagjai a dunaalmási otthonnak gyúrtak, leveskockát készítettek. Napokig száradtak a parókia verandáján a tészták, amíg feleségem fel nem adhatta őket a postán. Az 1980-as évekig fennmaradt, hogy karácsony napján a gyermekek műsora után minden református gyermekes család kapott egy zacskó ajándékot, alma, keksz, szaloncukor került bele.

Megírtam az inotai református egyház történetét monográfiaként, 1965-ben. Telt múlt az idő. 1967-ben egy holland lelkész házaspár látogatott meg minket, a feleségem fogadta őket az öreg, vizes házban. Nagyon meglepődtek a szegényes körülményeken. Pár héttel később kaptak a gyerekek külföldről ajándékruhákat, én pedig egy értesítést, hogy a hollandok a parókia felújítására gyűjtést szerveznek. Így a mai inotai parókia nagy része 1968-ban holland pénzből épült fel, illetve a püspöki hivatal adott még hozzá jelentős kiegészítést. Helyi kőműves mester építette – Budai József – a gyülekezetből is sokan segítettek az alapozásnál, falazásnál, tetőmunkáknál. A parókia az eredetihez képest hátrébb került, így a verandáról látható a péti Nitrogén művek, a Várpalotai Szénbányák, az Inotai Alumíniumkohó és a Hőerőmű egyaránt – a fél Dunántúl ipari panorámája.

Nekem közben azért hiányzott a finn nyelv, így más hasonló lelkes érdeklődőkkel együtt részt vettem a Magyar-Finn Baráti Társaság megalapításában, Veszprémben, majd később Várpalotán.

Jóllehet Inota valójában falu, de ugyanakkor Várpalota város III. kerülete, azaz viszonylag élénk volt az élet a többi lelkéssel. Dr. Fejes Sándor (Várpalota), Szakács István (Csór), Böröczky Gábor (Ősi), Dr. Bányai Béla (evangélikus lelkész, Várpalota) és kedves feleségeik (Micike, Erzsike) voltak a közeli sors- és lelkésztársaink, névnapjaink összejöveteleink résztvevői.

Az ökumenikus kapcsolatokat is szívesen ápoltuk a környező gyülekezetekkel, pl. Nádi Ferenc plébános úrral szívélyes viszonyt alakítottunk ki, kölcsönösen respektálva egymás erőfeszítéseit.

1972-ben az új parókia új kerítést kapott. Kántor Ede egészen káprázatos tervet készített, az oszlopok közé kovácsoltvas keresztyén szimbólumok kerültek volna, de végül a legpuritánabb, legolcsóbb megoldást kellett választanunk. Ehhez pl. teaestet szerveztünk, ott gyűjtöttünk adományokat. Lassan szebb idők következtek. Gyülekezeti kirándulásokat szerveztünk az ország különböző szegleteibe, a vallási ismeretek központba helyezésével. Bizony volt, hogy velünk látta meg a főváros szépségeit a kiránduló gyermek, a szüleinek nem volt ideje vagy módja városnézésre. Villamosítottuk a harangokat. Egy finn gyülekezettel is felvettük a kapcsolatot és szüretet szerveztünk nekik a Baglyason (*magas hegy Inota mellett*), addig sosem láttak szőlőhegyet. Kaptam tőlük egy eredeti finn nyírfát, odaültettem a parókiához tartozó egyházi kertbe, a kis csobogó mellé, sajnos 2018 nyarán már nem láttam nyomát, kiszáradt a mostani aszályokban.

Érdekes színtörténet volt az életemnek, amikor a Furfurol gyártás technológiájának bevezetését segítő finnül tolmácsoltam a Péti Nitrogénműveknél, több hónapon át. Bepillantást nyerhettem, milyen közelről egy nagyvállalat, milyen ott az üzem- és munkaszervezés.

Ahogy teltek az évek, esperes helyettes is voltam, egyházmegyei, majd egyházkerületi főjegyző.

Lelkészként a hívekkel való gyakori találkozást szorgalmaztam; igyekeztem minden református ház ajtaján legalább hetente-kéthetente bekopogni és a napi tennivalókról szóló társalgás közben Isten tiszteletére és üdvöztetésére felhívni a figyelmet. Szolgálatom alatt a kis inotai gyülekezetből nevelődtek ki lelkészek és kántorok is, az Erdélyi család gyermekei. Egyikük (Vali) Japánban a Kodály módszert is oktatta. Ma is vallom, hogy a lelkésznek jelen kell a gyülekezetben lenni, így mutathat élő példát.

Illik megemlékezni azokról a családokról, gondnokokról, presbiterekről, akik segítették a munkámat. Hála Istennek sokan vannak, Radványi Ferenc, a lakatos ezermester, Papp István, a villamosság tudója, aki miután nyugdíjba ment, már másnap jelentkezett a hivatalban, hogy szeretne segíteni - fájdalmasan kevés idő jutott neki. Eszes István, Keresztes József, Károly János, Nagy József, az Erdélyiek, a Vajdáék és a Papp család, Zugorék, Nemes Zoltánék, a Sass család... Mindnyájan kedves emlékei szívemnek, mert hiszen együtt építettük az Isten országát, még akkor is, amikor látszólag csak egy ajtót vagy kerítést kellett hegeszteni, megjavítani, vagy autóbust szerezni kirándulásra. Fel lehetne sorolni a falu egész reformátusságát.

1977-ben Dr. Fejes Sándor támogatása révén feleségemmel több hetet tölthettünk egy svájci ökomenikus továbbképző központban. Úgy véltük, hogy ez egyfajta egyházi elismerése a végzett munkánknak. Azt hittem, ezzel a politikai anatómia le van véve a fejemről - hogy ifjúkori kedvencemet, Jókait idézzem - de aztán megint felkerestek és a nyomozótiszt biztosított arról, csak azért nem akadályozta meg a kiutazást, mert későn kapott rá parancsot. Máig nem tudom, mivel, kinek és hol árthattam.

Sokan – egyházi és világi körökben egyaránt - nagyon naívnak tartottak és tartanak a mai napig. Van is benne valami, mert a mindig a jót, a szeretetet és a segíteni akarást feltételezem az emberekről. Isten ügyében viszont mindig nyersebb, keményebb fogalmazással és számonkéréssel léptem fel embertársaim felé, hiszen úgy gondolom hitünk szerint, hogy a cselekedeteinket az Ő törvényeinek kell alárendelni. Amikor megpróbáltak úgymond „átverni”, vagy sikeresen be is csaptak, legtöbbször arra gondoltam, engem rá lehet ugyan szedni, de a csaló vajon mit mond Isten ítélőszéke előtt? Ő úgymint mindent tud és mindent lát.

1988-ban lehetőségem nyílt visszamenni Finnországba egy baráti meghívásra. Tamperében a helyi újság megírta, hogy jó negyven éve ott tanítottam és nagyon kedves meglepetés volt, amikor két „diák” is kijött a vonathoz indulás előtt emlékezni és elköszönni.

Feleségem 51 évig állt mellettem, végezte a papnék áldásos és nehéz munkáját a háztartás ellátása és a napi munka mellett. 1948-tól húsz évig háztartásbeli volt.

1968-ban már annyira ellehetetlenültünk anyagilag, hogy elment előbb varrodába – máshol nem kapott állást - majd rendelőintézeti asszisztensi vizsgát tett. Várpalotán, később Pétfürdőn dolgozott. Gyerekeinket becsülettel kitanítottuk, a palotai gimnáziumban egymást váltották, ahogy leérettségizett az egyik, beiratkozott a másik. Mindhárman egyetemre, főiskolára mentek.

A család is szépen meggyarapodott. Hét unokám van, az egyik közülük másfél éve, hosszú szenvedés után meghalt. Kiváló irodalomtudós és családapa volt. Nehéz erre szavakat találni. Dédunokám is van, hat aranyos csemete.

1991-ben, 36 év szolgálat után elhagytuk Inotát, nyugdíjba vonultam és feleségemmel Hajmáskérre költöztünk, a család tulajdonában levő házba. Ezt is fel kellett újítani, akkor 110 éves volt, komfortosítottuk. Ekkor történt, hogy a dunántúli Püspöki Hivatal felkért, hogy a vilonyai és a királyszentistváni gyülekezetet vállaljam el még egy kis ideig. Vilonyán befejeztük a templomrenoválást, a tanítói lakás felújítását. Bizony, ismét hasznosak voltak az inotai és hajmáskéri felújítási és szervezési tapasztalatok, ezért kell minden lehetőséget megragadni a tanulásra! Többször rendeztünk bibliakiállítását. Feleségemmel és a gyülekezet lelkes tagjaival megszerveztük a vilonyai születésű, egykori 1848-as szabadságharcos, későbbi dunántúli püspök Pap Gábor emléknapiját, Komáromból gyűjtöttünk hozzá anyagot, ott van eltemetve, ugyanis Trianonig ott volt a dunántúli református püspökség székhelye. Az ünnepséget a vilonyaiak azóta is kegyelettel megtartják.

Utolsó hivatalos prédikációm 1996 februárban tartottam; ahogy mentünk a királyszentistváni buszmegálló felé a feleségemmel, fújt a szemünkbe a hideg bakonyi szél, de nem azért könnyeztünk.

Ezután próbáltam segítséget nyújtani a fiatal, útnak induló, lelkészeknek. Régebbi prédikációimból gyűjteményt állítottam össze, előbb 25 esküvői, később 40 temetési beszédemet kötettem be és juttattam el a Teológiára, legyen belőle kézikönyv. Remélem hasznukra válik az ifjaknak; megszólalni Isten segítségével kell, de nem árt, ha vannak előttünk források, példák.

Volt, hogy felkértek olyan szolgálatra, ahol a nagyszülőket is én eskettem, különös kegy ezt megélni. De 90 éves korom óta nem vállalom már ilyet, az én futásomat ebben a tekintetben elvégeztem.

2019. január 17. – Csajági Dezső ny. ref. lelkész 100 éves

Hajmáskéren éltünk nyugdíjasként. Feleségem húsz éve halt meg. Én ott maradtam. Három évvel ezelőttig kora tavasztól egész késő ősziig ott laktam, metszettem a gyümölcsfákat, vártam a gyerekeket, az unokákat, dédunokákat. A téli időszakot töltöttem csak a városban, de egy ideje már özvegy lányomnál, Fehérváron élek.

Két éve még lefordítottam Per Wallendorf: Taivasten Valtakunnan Salaisuus (A mennyország királyságának titka) könyvét, de a lektoráláshoz már fáradt a szemem.

A 99-éves születésnap ünneplése Sukorón, 2018

A református egyház sem feledkezett meg rólam, 2012-ben Pro Patria Reformata díjat kaptam, a pápai nagytemplomban adta át a kitüntetést Dr. Steinbach József főtiszteletű püspök úr; abban a templomban, aminek építéséhez az őseim is hozzájárultak. Nemrégén pedig a 75 éves diplomát is átvehettem Pápán, a diplomaosztón. Megújult és megszépült az egyház központi épülete, sőt még a lépcsők is valahogy megnőttek benne...

Nagy öröm számomra, hogy havonta rendszeresen találkozhatom a nyugdíjas kollégákkal Székesfehérvárott. Csendesen dicsérjük az Istent, ahogy tanultuk, ahogy éltünk.

Székesfehérvári nyugdíjas lelkészek Biblia órája, 2018

Ha összegeznem kell ezt a gyorsan tovatűnt 100 évet, azt mondanám, hogy az Úr nehéz időkben komoly próbatételek elé állított, de ugyanakkor mindvégig velem volt. Jó és hűséges társat adott nekem, akivel sokáig tudtunk dolgozni Isten ügyéért. Ahhoz, hogy lelkészi pályára mentem, kellett édesanyám buzgó imádsága, aki 2 világháborún át imádkozott, előbb édesapámért, azután fiaiért. Én életem során hol a háború fenyegető rémével, néha ígéretekkel, karrier lehetőségek csábításával, végül pedig hol burkolt vagy nyílt fenyegetésekkel találkoztam, de kiálltam a próbát. A gonoszt és a kísértéseket el kell kerülni, hitre támaszkodva, naponta őszintén imádkozva, társainkkal, szeretteinkkel együtt.

Az Isten engem végig megtartott ezen a szép és rögös úton. Talán azért is, hogy elmondhassam: a lelkészi szolgálat nehéz, de az élet és Isten igája gyönyörűsége, hiszen Jézus keresztyét visszük a vállunkon és az Ő nevében tehetünk napról napra bizonyosságot erejéről és halált legyőző hatalmáról.

Mindenkinek azt üzenem: bízunk Jézus Krisztus megváltó szeretetében!

Én egész életemért hálával tartozom neki. Soli Deo Gloria!

